

Կարծիք

ԻԳ.00.02 - «Քաղաքական ինստիտուտներ և գործընթացներ» մասնագիտությամբ քաղաքական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար Սիրանուշ Մերոժի Մելիքյանի «Եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունները ՀՀ քաղաքական գործընթացներում. Հոգևոր անվտանգության հիմնախնդիրները» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ

Սիրանուշ Մելիքյանի ատենախոսության թեման արդիական է և հրատապ: Հիրավի ժամանակակից եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների ուսումնասիրությունները սերտորեն կապված է քաղաքագիտական մի շարք կարևոր իրողությունների հետ, որին հեղինակն անդրադարձել է աշխատանքի մեջ: Եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների արդի իրողությունների ներկայիս համատեքստում կարևորվում են երկու ինստիտուտների փոխհարաբերություններում առկա խնդիրների վերհանումը, քաղաքացիական հասարակության զարգացման, ժողովրդավարական իրողությունների ներքո պետակեղեցական հարաբերությունների փոխհամագործակցությունը, մասնավորապես՝ պետակեղեցական հարաբերությունների հայաստանյան մոդելի ուսումնասիրությունը, հոգոր անվտանգության հիմնախնդիրների ընդգծումն ու վերջինիս կարևորումն ազգային անվտանգության համատեքստում:

Ատենախոսության հեղինակին հաջողվել է հիմնավոր վերլուծության ենթարկվել պետակեղեցական հարաբերությունների տեսահայեցակարգային հիմքերը քաղաքագիտության շրջանակներում և հանգամանակից գիտական վերլուծության ենթարկել թեման Հայաստանի Հանրապետությունում կատարվող քաղաքական կերպափոխումների, պետական կառավարման, անվտանգային մարտահրավերների տեսանկյունից:

«Եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերության տեսահայեցակարգային հիմքերը, մոտեցումները, մոդելները» խորագրով առաջին գլխում տեսամեթոդաբանական ուսումնասիրության են ենթարկվել քաղաքական տեսաբանների մոտեցումները, մտքերը, հայեցակարգերը եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների շուրջ, եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերության մոդելները, թեմատիկ և գործառությանին առանցքային օրինաչափությունները, ինչպես նաև՝ քաղաքացիական հասարակության և ժողովրդավարական համակարգերի ամրապնդման գործում եկեղեցու դերն ու նշանակությունը:

Ատենախոսության երկրորդ՝ «Հայ առաքելական եկեղեցու և Հայաստանի Հանրապետության փոխհարաբերությունները» գլխում ուսումնասիրում ենք եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների հայաստանյան մոդելը՝ ուշադրություն դարձնելով պատմական փորձի, արդի հարաբերությունների, իրավահարաբերությունների, պետության, հասարակության կյանքում եկեղեցու իրականացրած տարբեր գործառույթների, տարբեր

ուղորտներում ունեցած վրա: Վեր են հանվել հայաստանյան ձևաչափի առանձնահատկությունները, կերպափոխման հեռանկարները: Այնուհետև առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվել եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների հետհեղափոխական Հայաստանում և խորհրդարանական կառավարման անցման համատեքստում՝ ընդգծվել են մարտահրավերները, խնդիրները, փոխհարաբերությունների կերպափոխման հեռանկարները:

Ատենախոսության երրորդ՝ «Հոգևոր անվտանգության հիմնախնդիրները» գլխում ուսումնասիրվել է հոգևոր անվտանգության էությունը, հայեցակարգը, հիմնահարցի շուրջ քաղաքագիտական մոտեցումները և ուսումնասիրության մեթոդները, այնուհետև ուսումնասիրել ենք հոգևոր անվտանգության դրույթը պետությունների ազգային անվտանգության ռազմավարություններում՝ շեշտը դնելով Հայաստանի Հանրապետության օրինակի վրա: Երրորդ գլխում առանձին անդրադարձ է կատարվել պետության կարևորագույն ինստիտուտներից մեկի՝ բանակի և եկեղեցու համագործակցությանը՝ ՀՀ ՁՈԻ հոգևոր առաջնորդության օրինակով, թեման ուսումնասիրվել է ՀՀ մոդելի առանձնահատկությունների, ինչպես նաև հոգևոր ու ազգային անվտանգությունների համատեքստում: Գլխում առանձին, թիրախային անդրադարձ է կատարվել նաև Արցախյան հակամարտության շուրջ Հայաստանի և Ադրբեջանի հոգևոր առաջնորդների հանդիպումներին, այդ հանդիպումների արդյունքներին, ակնկալիքներին և նպատակներին: Վերջում ուսումնասիրել ենք Հայաստանում հոգևոր անվտանգության սպառնալիքները՝ համաատասխանաբար առաջարկելով լուծման ուղիներ ու մեթոդներ:

Ատենախոսության նպատակը, դրան համապատասխան սահմանված խնդիրները և վերջիններիս իրականացման նպատակով կիրառված մեթոդներն ու գործիքակազմը ներդաշնակ են ու համակարգված: Կատարված ուսումնասիրությունները հնարավորություն են տալիս բացահայտել, տարբեր տեսանկյուններից արժևորել պետակեղեցական հարաբերությունների կենսական դերը ազգային անվտանգության, ռազմական անվտանգության, քաղաքացիական հասարակության կայացման, մասնակցային ժողովրդավարության, ժողովրդավարական կառույցների զարգացման և ամրապնդման գործում, վեր հանել դրանց դերակատարությունը հանրային և քաղաքական կառավարման արդիականացման գործընթացներում, բացահայտել դրանց գործունեությունը խոչընդոտող ինստիտուցիոնալ և օրենսդրական բացերը, սոցիալ-հոգեբանական, սոցիոմշակութային գործոնները:

Ատենախոսության գիտական նորույթի առումով կարելի է առանձնացնել հետևյալ ձեռքբերումները. եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների բացահայտման, պետակեղեցական հարաբերությունների գործիքակազմում առկա խնդիրների վերլուծության, ազգային անվտանգության հոգևոր անվտանգություն ենթաբաժնում առկա խնդիրների քաղաքագիտական վերլուծության պրիզմայի ներքո պետություն-եկեղեցի փոխհարաբերությունների ուսումնասիրության առաջին փորձն է հայրենական քաղաքագիտության մեջ:

Աշխատանքի մեջ, որպես գիտական ուսումնասիրության առարկա, հեղինակն առաջին անգամ վեր է հանել քաղաքագիտական մտքի պատմության մեջ առկա

ուսումնասիրություններն ու մեթոդները եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունների մասին, առաջին անգամ եկեղեցի-բանակ համագործակցության շրջանակներում խորը քաղաքագիտական վերլուծության ենթ ենթարկել ՁՈԻ հոգևոր առաջնորդության ինստիտուտը՝ դիտարկելով այն որպես հոգևոր ու ազգային անվտանգության ապահովման կարևորագույն օղակ: Ահա թե ինչու մեր ընտրած թեման, որպես ատենախոսության ուսումնասիրություն, իր թե՛ գործնական կիրառելիությամբ թե՛ տեսամեթոդաբանական հիմքով վերոնշյալ հիմնահարցերի շուրջ նորովի գիտական մոտեցում ու անդրադարձ է: Ատենախոսությունն, անկասկած, ունի նաև գիտագործնական նշանակություն: Հետազոտության կիրառական նշանակությունը պայմանավորված է արդի փուլում ժողովրդավարության ինստիտուցիոնալ կառույցների կայացման և զարգացման, հասարակության-իշխանության միջև առկա և խորացման միտում ունեցող անջրպետի չեզոքացման, օրենսդրական դաշտի հետագա կատարելագործման վերաբերյալ առաջարկություններով: Հետազոտական աշխատանքի արդյունքները կարող են օգտակար լինել և ընդգրկվել քաղաքագիտության, պետության և իրավունքի տեսության, քաղաքացիական կրթության դասընթացներում: Հետազոտության մեջ կատարված առաջարկություններն ու եզրակացությունները կարող են օգտագործվել 3-րդ հատվածի հետ համագործակցության ռազմավարական նոր փաստաթղթեր ու ծրագրեր մշակելիս, օրենսդրական բարեփոխումներ իրականացնելիս:

Ատենախոսը տիրապետում և պահանջվող մակարդակով կիրառում է ինչպես ընդհանուր գիտական, այնպես էլ քաղաքագիտական և միջառարկայական մեթոդաբանություն և մեթոդիկա: Մասնավորապես, ընդհանուր գիտական մեթոդներից կիրառվել են ինդուկցիայի, դեդուկցիայի, համանմանության, ինչպես նաև քաղաքագիտության համեմատական մեթոդները: Որպես հատուկ գիտական մեթոդ օգտագործվել է փաստաթղթերի բովանդակային վերլուծության մեթոդը:

Ատենախոսության շարադրման լեզուն և ոճը լիովին համապատասխանում են պահանջվող մակարդակին: Աշխատանքն աչքի է ընկնում հետազոտական հիմնահարցերի շարադրման հետևողականությամբ, հմտությամբ ու տրամաբանական հաջորդականությամբ: Համապատասխան խնդիրներ ձևակերպելու, դրանց համակպատասխան մեթոդներ գործադրելու և համապատասխան եզրահանգումներ կատարելու՝ ատենախոսության մեջ դրսևորված մշակույթը վկայում է ատենախոսի գիտահետազոտական աշխատանքներ կատարելու՝ ձևավորված կարողությունների մասին:

Այդուհանդերձ, ատենախոսությունում առկա են նաև թերություններ.

1/ Աշխատանքի մեջ հպանցիկ է ուսումնասիրված պետակեղեցական հարաբերությունների միջազգային փորձը, որը կարևոր է հիմնահարցի լիբմբոնման տեսանկյունից:

2/ Աշխատանքում հետազոտողը վեր է հանել բազմաթիվ գիտական խնդիրներ՝ հաճախ չառաջարկելով համապատասխան լուծումները:

3/ Հոգևոր-մշակութային անվտանգության սպառնալիքների ներկայացման մեջ՝ հղում անելով տարբեր մտածողների, իրողությունների՝ հեղինակը քիչ է ներկայացրել սեփական դատողություններն ու գնահատականները:

Այս թերությունները, սակայն, չեն զգում Սիրանուշ Սերոժի Մելիքյանի Մելիքյանի «Եկեղեցի-պետություն փոխհարաբերությունները ՀՀ քաղաքական գործընթացներում. Հոգևոր անվտանգության հիմնախնդիրները» թեմայով ատենախոսության գիտական արժեքը և այն լիովին համապատասխանում է ԻԳ.00.02 «Քաղաքական ինստիտուտներ և գործընթացներ» մասնագիտությամբ քաղաքական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան հայցելու ատենախոսություններին առաջադրվող պահանջներին և հեղինակն արժանի է իր հայցած գիտական աստիճանին:

Քաղաքական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Է. Քալանթարյան

Ստորագրությունը հաստատում եմ

ԵՊՀ գիտական քարտուղար, պարտական գիտ. թեկն.

Լ. Հովսեփյան